

3 Hoorders van het Woord

De titel van dit hoofdstuk is ontleend aan een boek van Karl Rahner dat voor het eerst verscheen in 1941 en herzien en opnieuw uitgegeven werd door Johannes Metz in 1963. (1) De basisthese is dat we onze volle menselijkheid alleen bereiken in de mate waarin we openstaan voor het Woord, Gods zelfopenbaring. Omdat de kerk en de gemeenschap beschouwd kunnen worden als de plaats bij uitstek waar we dit Woord kunnen horen en beluisteren, moet aandacht voor het Woord, zowel als gemeenschap als persoon, beschouwd worden als een hoofdbestanddeel van de monastieke observantie. Toewijding aan het Woord is de krachtigste motor van zowel individuele als collectieve groei. Als leden van een communiteit leven met aandacht voor het Woord, dan ontstaat er harmonie.

In het begin van de jaren zestig vroeg een aspirantkandidaat voor het kloosterleven in een afgelegen deel van Australië om wat informatie. Toevallig was er iemand die bekend was met ons klooster op reis naar die regio, en we vroegen hem de relevante literatuur mee te nemen, zodat hij alles wat onduidelijk was kon uitleggen. En zo ontmoette hij de aspirant. Toen hem gevraagd werd wat de term *Lectio divina* betekende die op het dagelijkse rooster stond,

antwoordde hij: "Oh, dat is wanneer de monniken zich wassen en scheren, en dat soort dingen doen."

Ik publiceerde mijn eerste artikel over lectio divina in 1976, en in 1995 schreef ik wat volgens mij het eerste complete boek was dat aan het onderwerp was gewijd - in ieder geval in het Engels. (2) Vanaf de tijd dat de term buiten kloosterkringen over het algemeen onbekend was, is het geleidelijk in het alledaagse discours van de christelijke spiritualiteit terechtgekomen. Desondanks bevat de *Catechismus van de Katholieke Kerk* van 1992 slechts twee zinnen waarin de term voorkomt. (3) Een snelle lezing van een selectie van documenten uit Vaticaanse bronnen onthult een tamelijk lauwe mate van ondersteuning voor lectio divina, hoewel het met het verstrijken van de tijd warmer wordt, totdat de Bisschoppensynode van 2008 aan het onderwerp werd gewijd - Het Woord van God in het leven en de zending van de Kerk - en paus Benedictus XVI in 2010 de discussies recapituleerde in zijn apostolische exhortatie *Verbum Domini*. (4)

Op 6 juli 2020 leverde een Google-zoekopdracht naar "lectio divina" zo'n 7.680.000 hits op. Dit lijkt erop te wijzen dat de term ver buiten de grenzen van de monastieke wereld en zelfs het katholicisme is getreden. Dit bredere gebruik brengt de mogelijkheid met zich mee dat de term zelf is opgeblazen tot allerlei praktijken die er oorspronkelijk niet onder vielen. Het lijkt erop dat elke vorm van vaag reflectief lezen van de Schrift onder de noemer lectio divina kan vallen. Het wordt toegepast op korte inspirerende citaten die bedoeld zijn om een gedachte voor de dag te geven, maar

ook op lange exegetische commentaren op liturgische teksten, bedoeld om als basis te dienen voor homilieën. We moeten concluderen dat iets van deze loslippigheid misschien in het monastieke bewustzijn is geslopen, zodat, ook al gebruiken we nog steeds de traditionele term *lectio divina*, de betekenis ervan misschien is afgedreven van wat het meest van nut is voor degenen die een monastiek leven nastreven.

En dus lijkt het de moeite waard om te proberen een beschrijving te formuleren van deze bij uitstek monastieke praktijk, niet alleen omwille van technische precisie, maar ook als leidraad voor de dagelijkse praktijk.

Nogmaals, een goede theorie zal ons naar een goede praktijk leiden. Voor iemand die door het raam van een kloostercel gluurt terwijl een monnik of moniale bezig is met *lectio divina*, kan het lijken alsof ze gewoon een boek aan het lezen zijn - het kan een roman zijn of een kookboek of een geschiedenis van de kunst in West-Europa. Of het kan de Bijbel zijn die bestudeerd wordt met het oog op het voltooien van een opdracht in Bijbelwetenschappen. Objectief gezien lijkt *lectio divina* op gewoon lezen. Het verschil zit hem in de subjectieve houding van de lezer ten opzichte van de tekst. De tekst wordt met eerbied benaderd, in een geest van voorafgaande bereidheid om te horen en te gehoorzamen. Deze gehoorzaamheid wordt echter niet zozeer aan de materiële inhoud van de tekst gegeven, maar aan de echo die de tekst in het hart en geweten van de lezer teweegbrengt. De boodschap die in de tekst besloten ligt, komt alleen in het dagelijks leven terecht via de

persoonlijke gesteldheid van de lezer; ze wordt gefilterd door het geweten. Twee personen die dezelfde tekst horen of lezen kunnen verschillend getriggerd worden, afhankelijk van hun levenssituatie op het moment van de ontmoeting.

Lectio divina is niet alleen bedoeld als een oefening om monniken en monialen iets te doen te geven zodat ze geen kattenkwaad uithalen, noch is het bedoeld om hen wat licht vroom vermaak te bieden. Het is niet bedoeld als een bron van morele of theologische informatie - of zelfs van vorming. Het primaire doel van lectio divina is om hun relatie met God te actualiseren - of opnieuw te activeren. Lectio divina verbindt iemand opnieuw met de geestelijke wereld, zodat er energie stroomt die hem of haar in staat stelt een leven volgens God te leiden en zo een unieke bijdrage te leveren aan het spirituele hart van de gemeenschap. Het is de regelmatige lectio divina die de lezer behoedt voor die meest verderfelijke ondeugd die alleen in Kol 2:23 genoemd wordt: *ethelothreskia* - zelfgemaakte religie - niet onbekend in de hedendaagse Westerse samenleving. Echte religie is altijd een antwoord; het is nooit een complex van overtuigingen en waarden dat door individuen voor zichzelf is bedacht.

De bijbelse tekst, samen met enkele van de meer meditatieve teksten uit de traditie, is de vrucht van Gods zelfopenbaring. God wordt vooral bekend gemaakt door grote en liefdevolle interventies in de menselijke geschiedenis - schepping, verlossing, voltooiing. Het geïnspireerde verslag van deze interventies is een middel

om de herinnering aan de *mirabilia Dei* - de wonderbaarlijke dingen die God heeft gedaan - te bewaren, zodat degenen die de geschreven woorden overdenken geestelijk contact kunnen maken met de onuitsprekelijke werkelijkheid die er op de een of andere manier door wordt overgebracht. Dit gebeurt op zo'n manier dat de geschreven tekst voor ons een *tora* wordt - een bron van instructie over hoe te leven.

Als we ons overgeven aan *lectio divina*, komen we een Gij tegen. We zijn hier zo aan gewend geraakt dat het ons niet meer verrast, ook al is het echt opmerkelijk. De psalmen zijn niet alleen lofzangen over een godheid in de derde persoon. Veel psalmen nodigen ons uit om ons rechtstreeks tot God te richten, in welke situatie we ons ook bevinden, al is het nog zo ernstig. En Jezus gaat nog een stap verder; als leden van Gods gezin moeten we God aanspreken met zijn huiselijke aanspreektitel: *Abba*.

Door de gebrekkige en onvolmaakte woorden op de bladzijde heen spreekt God tot onze harten, net zoals dat in verschillende tijdsgewrichten door de aartsvaders en de profeten is gedaan. Het is de moeite waard om te onthouden dat de Heilige Geest niet alleen actief is bij de samenstelling van de heilige teksten, maar ook bij de ontvangst ervan. Ieder van ons is geroepen om te horen wat de Geest tot de kerken en tot ons te zeggen heeft. Ons antwoord moet zijn zoals de gevleugelde woorden van de jonge profeet Samuël: "Spreek, Heer, want uw dienaar luistert."

Een Ik-Gij benadering van lectio divina betekent dat we binnen de tekst zoeken naar wat er achter de geschreven woorden ligt. De voortgang wordt vertraagd door de noodzaak om de tekst aandachtig te lezen en te herlezen, en ook om na te denken over wat er gelezen is. Wanneer de vollere betekenis van de tekst duidelijk begint te worden, prikkelt dit vaak het hart op een manier die spontaan gebed opwekt in het gebied waar tekst en levenservaring elkaar overlappen. Lectio divina wordt onderbroken door gebed, niet geforceerd, maar omdat het op een natuurlijke manier opkomt wanneer de betekenis van de tekst begint door te dringen. Net zoals het lichaam na een koude duik op natuurlijke wijze opgewarmd wordt door de stralen van de zomerzon, zo wordt ons diepste wezen gevoelig voor de intieme aanwezigheid van God en kan het niet anders dan daarop reageren.

Dit is meer dan alleen maar een boek lezen.

Als we ons wenden tot de Regel van Sint Benedictus, biedt het hoofdstuk over werk ons een uitgangspunt. Daarin merkt Benedictus op dat de monastieke dag (afgezien van de tijd die besteed wordt aan de liturgie en aan het verzorgen van verschillende biologische behoeften) verdeeld moet worden tussen handenarbeid en lectio divina (RB 48). Het relatieve aandeel van de tijd die aan elk van

beide wordt besteed, varieert van seizoen tot seizoen en naargelang de urgentie van de praktische taken die aandacht vereisen. Tot onze moderne ontsteltenis lijkt het erop dat Sint Benedictus verwachtte dat zijn monniken meerdere uren per dag zouden besteden aan het overdenken van de Schrift. Wij vragen ons af waar al die uren gebleven zijn. Wij vinden het vaak al moeilijk genoeg om een dagelijks tijdsbestek te creëren waarin we onze lectio "doen". Sint Benedictus lijkt een andere benadering te hebben. Hij lijkt lectio divina te beschouwen als een soort standaardpraktijk waarnaar we spontaan terugkeren als niets anders onze inzet vereist - hoewel ik me kan voorstellen dat hij genoeg gezond verstand had om te beseffen dat dit waarschijnlijk eerder later in het leven van de monnik het geval zou zijn dan aan het begin. Hij erkende dat er monniken en monialen zijn die niet in staat zijn om de extra tijd op zondag aan lezen te besteden (RB 48.22-23). Aan hen gaf hij de taken die nodig zijn om het klooster draaiende te houden. Zijn andere bedoeling met deze bepaling was om de mogelijkheid van lusteloosheid, doelloze tijdverspilling, uit te sluiten.

Het is de lange tijd die monniken en monialen besteden aan het overdenken van de Schriften die hen in staat stelt om een leven te leiden dat in overeenstemming is met het Woord van God. Daarom is een monastieke gemeenschap niet slechts een bijeenkomst van individuen die zich bezighouden met geestelijke vooruitgang, maar een uitdrukking van het kerkelijk mysterie. De vermaning die Benedictus dagelijks aan het begin van het officie van de nachtwake wilde laten verkondigen, zet elke dag de toon

voor de hele gemeenschap: "Als u vandaag Gods stem hoort, verhard dan uw hart niet." Wij die ernaar streven om ons leven te leiden onder de leiding van het Evangelie zijn duidelijk verplicht om meer te doen dan af en toe een blik te werpen op de heilige tekst. Het is de bedoeling dat wij zo doordrongen zijn van de woorden en de geest van het Evangelie dat onze daden gestempeld zijn met het karakter ervan. Een muzikcriticus kan het niet helpen dat hij zich ongemakkelijk voelt als de gemeenteleden de gezangen die ze zingen vermoorden. Een professionele schrijver of redacteur kan het niet helpen dat hij de stijlfouten en zetfouten opmerkt in een boek dat hij leest. Een kok kan er niets aan doen dat hij weet dat een maaltijd al te gaar is. (5) Het is dus te verwachten dat zij die belijden naar het Evangelie te leven, zich perfect bewust zijn van wat in harmonie is met het leven en de leer van Jezus en wat ermee in tegenspraak is. Tenminste, dat zullen ze zijn als hun contact met het Woord van God vele jaren en decennia heeft geduurd.

Voordat we te fanatiek worden, is het goed om onszelf te herinneren aan het belang van bezonnenheid. Vandaag de dag erkennen we waarschijnlijk het belang van noodzakelijke periodes van rust, recuperatie, recreatie en ontspanning. We verbannen zulke periodes uit ons leven - met gevaar voor eigen leven. Mensen die te veel in een dag proberen te proppen, raken onvermijdelijk ontmoedigd of burn-out. Deze niet in de wet opgenomen momenten, zijn een belangrijk onderdeel van de benedictijnse matigheid. (6) Het oude cisterciënzergebruik voorziet erin dat monniken gewoon rustig in het klooster kunnen zitten, met

een pauze tussen de activiteiten. We moeten Sint-Benedictus' gebruik van de waarschuwende klassieke formule, *ne quid nimis*: "niet te veel", serieus nemen (RB 64.12). Het zou verkeerd zijn om van het monastieke leven een vreugdeloze staat van overregulering te maken of een situatie waarin we getiranniseerd worden door het superego of gedwongen worden tot dwangmatige deugdzaamheid door een psychologische stoornis. Gezonde kloosters hechten veel waarde aan het beschermen van de vrije tijd. (7) Paus Franciscus heeft vaak gesproken over het gevaar dat efficiëntie de menselijke waarden wegdrukt: "Heb de moed om tegen de stroom in te gaan van deze cultuur van efficiëntie, deze cultuur van verspilling." (8)

Ik denk dat het waarschijnlijk waar is om te zeggen dat we, voor het grootste deel, *lectio divina* niet links laten liggen om moedwillig tijd te verspillen. Meestal komt het werk - of dit nu een kwestie is van toegewezen taken of opdrachten of zelfopgelegde activiteiten - langs om alles wat op zijn weg komt aan de kant te schuiven. Van tijd tot tijd is het nuttig om te zien hoe de uren uit de dagen lijken te verdwijnen, de dagen uit de weken, en de weken uit de jaren. Niet weinig mensen die het geluk hebben om een hoge leeftijd te bereiken, zeggen vaak tegen zichzelf of tegen anderen: "Waar zijn al die jaren gebleven?" We hebben de woorden van Jezus die ons vermanen: "de nacht komt, waarin niemand werken kan" (Johannes 9:4). Als we ons geestelijk leven serieus willen nemen, is het nu de beste tijd om te beginnen.

De moeilijkheid om te berekenen hoeveel tijd we elke dag aan lectio moeten besteden, wordt nog vergroot door het feit dat we in verschillende seizoenen van ons leven een andere injectie van lectio en lectio-gerelateerde activiteiten nodig hebben. Vooral in een overgangsfase doen we er goed aan een stapje terug te doen van de activiteiten die de uren vullen, en een pauze in te lassen om onze opties te overwegen en de leiding van God te zoeken in gebed. Dit is waar elke poging tot een mechanische berekening van de tijd die we aan lectio moeten besteden ons in de steek laat. Bovendien varieert in de verschillende seizoenen het aandeel van lectio dat beschouwd wordt als tijd die we doorbrengen met de Bijbel open voor ons, ten opzichte van de tijd die we besteden aan stil gebed of persoonlijke overdenking. Naarmate we ouder en misschien geestelijk volwassener worden, zullen we misschien meer tijd in stil gebed doorbrengen, terwijl onze dagelijkse honger naar Gods woord voldoende bevredigd wordt door een relatief korte lectio.

In het algemeen zullen we het echter waarschijnlijk nuttig vinden om te streven naar een regelmatige tijd en plaats voor lectio. Dat is meestal hoe we ons leven leiden. We krijgen elke dag meer tijd door een opeenvolging van activiteiten te creëren die in elkaar overvloeien of, als alternatief, zorgen voor een verandering van ritme die energie geeft. Dit vermindert het aantal beslissingen dat we in de loop van de dag nemen - en vermindert de tijd die we besteden aan het afwegen van onze mogelijkheden - en stelt ons misschien daardoor bloot aan de verleiding om de beschikbare tijd voor andere bezigheden te gebruiken.

Regelmaat betekent niet noodzakelijkerwijs starheid. Zoals gebouwen die enigszins flexibel zijn beter bestand zijn tegen aardbevingen, zo is de meest effectieve manier om lectio divina in ons dagelijks schema op te nemen er een die begrijpt dat er op elke regel noodzakelijke uitzonderingen zijn.

We moeten niet bang zijn om te experimenteren met wat we doen tijdens onze lectio. Niet alleen met tijden en plaatsen, maar ook met hoe we ons gedragen tijdens het lezen. Kleine dingen kunnen een verschil maken. Een Bijbel die niet graag open blijft liggen of waarvan de druk te klein is om comfortabel te lezen, is duidelijk een belemmering voor concentratie. We kunnen niet stilzitten als onze omstandigheden ongemakkelijk zijn. Als we alleen zijn, kunnen we het nuttig vinden om de woorden te herhalen terwijl we lezen, zelfs tot op het punt van hardop lezen - of in ieder geval zachtjes voor onszelf lezen. Het geluid van de woorden heeft soms een grotere impact op ons dan alleen de visuele vorm van de woorden op een pagina. Net als poëzie heeft een gesproken tekst de kracht om ons op een diep niveau te raken - ver onder en voorbij de rationele inhoud van de tekst.

Het is bijzonder belangrijk dat we de vaardigheid van het aandachtig lezen ontwikkelen, waarbij we aandacht besteden aan elk woord en niets onopgemerkt voorbij laten gaan. We zullen vaak ontdekken dat we zelfs na vele jaren van het lezen van een bepaalde tekst gemakkelijk voorbijgaan aan een bepaald woord of zinsdeel dat belangrijk is. In onze officiële opleiding is ons misschien de

verplichting opgelegd om snel te lezen en hebben we misschien de gewoonte aangeleerd om snel door een tekst heen te gaan, de belangrijkste onderdelen ervan te begrijpen, maar niet veel aandacht aan alles te besteden. Lectio vereist andere vaardigheden. Het vereist de erkenning dat de tekst die we lezen zorgvuldig is opgebouwd, en soms - bijvoorbeeld in het geval van de evangeliën - verschillende redactionele stadia heeft doorlopen voordat de uiteindelijke vorm werd bereikt. We moeten onszelf dwingen om te vertragen, te pauzeren, te herlezen. Misschien moeten we de kunst van het verwonderen opnieuw leren. Dit geldt vooral als we bekende teksten lezen. Het gevaar bestaat dat we de tekst alleen maar opnieuw bekijken in termen van wat we al hebben meegemaakt, waarbij we vergeten dat elke nieuwe dag ons een gezichtspunt biedt van waaruit nieuwe perspectieven kunnen verschijnen.

Lectio divina is als het schilderen van een muur met een kwast. We moeten de verf gelijkmatig aanbrengen, heen en weer gaan en slechts langzaam verder gaan voorbij wat al gedaan is. We stoppen om te luisteren naar de echo's in ons hart - de mysterieuze combinatie van de woorden die we lezen en de onuitgesproken en onuitgesproken bewegingen van onze ziel. Lectio divina is een belangrijk middel om geestelijke geletterdheid te verwerven, het vermogen om te lezen wat er in het diepste van ons wezen gebeurt. Dit is wat Sint Athanasius geloofde: "De Psalmen zijn voor hen die ze reciteren als het ware een spiegel waarin de bewegingen van de ziel kunnen worden waargenomen." (9) Dus lezen we elk vers of zelfs elke zin meerdere keren voordat we verder

gaan. En de volgende dag lezen we dezelfde passage opnieuw, waarbij we ons niet alleen herinneren wat we eerder hebben meegemaakt, maar ook op zoek gaan naar nieuwe inzichten in de heilige tekst.

Het is de ongedwongenheid die het kenmerk is van Lectio divina. Hoewel veel mensen aanraden om de liturgische lezingen van de dag als basis voor Lectio te gebruiken, is dit niet het monastieke begrip van de praktijk. Evenmin is onze tijd van Lectio bedoeld om een preek voor te bereiden. Hoe nuttig het ook is om te mediteren en te bidden rond de liturgische lezingen, het dwingt ons om verder te gaan naarmate de lezingen veranderen. Er wordt verwacht dat men vooruit blijft gaan, ook al kan er een innerlijke oproep zijn om stil te staan en de volledige betekenis uit een bepaalde passage te halen die sterk in het hart nagalmt.

Lectio divina is lezen met wijsheid; de smaak van de woorden is de essentie ervan. Er moet geen druk zijn om een bepaalde, vooraf bepaalde hoeveelheid tekst te behandelen, maar de bereidheid om zoveel tijd te besteden als nodig is aan zelfs een korte tekst. Zoals Sint Benedictus in RB 73.3 opmerkt: "Welke bladzijde of zelfs welk woord van goddelijk gezag in het Oude of Nieuwe Testament is niet een zeer directe leidraad voor het menselijk leven?" De spirituele betekenissen van de Bijbel zijn talrijk en kunnen ons niet alleen uitdagende richtlijnen geven voor ons toekomstig gedrag, maar ook troost als het leven moeilijk is. (10) Ons haasten om gelijke tred te houden met de liturgische cyclus kan ons beroven van de mogelijkheid om

uit de heilige tekst de diepere wijsheid te putten die ons zal helpen naar een meer overvloedig leven.

De bijbelse boeken serieus nemen als literaire composities betekent dat het van vitaal belang is om hele boeken te lezen in plaats van slechts uittreksels of - nog erger - afzonderlijke verzen die uit hun verband zijn gerukt. (11) Inspiratie oefent zijn magie uit door menselijke tussenkomst. De boeken van de Bijbel zijn ook het resultaat van menselijke arbeid. De schrijvers onderzochten zowel mondelinge als schriftelijke bronnen, ze werkten samen met anderen, en ze kozen zorgvuldig de vorm waarin de boodschap moest worden overgebracht. Wij moeten respecteren wat zij met zoveel overleg hebben gedaan. We kunnen bijvoorbeeld de vermanende hoofdstukken in de Brief aan de Romeinen niet scheiden van de dogmatische overwegingen. Apocalyptische verwijzingen in het dertiende hoofdstuk van Marcus moeten gelezen worden in de context van het hele evangelie en niet geïsoleerd geïnterpreteerd worden. We kunnen nog verder gaan. Tot op zekere hoogte moet elk deel van het Nieuwe Testament gelezen worden in het licht van het geheel zoals het ontvangen en waargenomen werd door degenen die verantwoordelijk waren voor de creatie ervan. De heilige auteurs stelden boeken samen: het was hun bedoeling dat de elementen naast elkaar zouden staan om elkaar aan te vullen en te vervolledigen. Daarom lezen we, zoals Sint Benedictus aanbeveelt (RB 48.15), hele boeken van begin tot eind door (*per ordinem ex integro legant*). We zullen uit ervaring merken dat, als we een evangelie of een epistel of een van de profetische boeken nemen en er zes maanden of een jaar mee bezig zijn, we veel

meer kans hebben om tot de diepere betekenisniveaus door te dringen dan wanneer we ons er gewoon als een sneltrein doorheen haasten.

Als we het over de praktijk van lectio divina hebben, moeten we ons bewust zijn van culturele en generatieverschillen. Veel van de praktische aspecten die we associëren met lectio divina ontwikkelden zich binnen de sfeer van de literaire cultuur van het benedictijnse monnikendom, die gekenmerkt wordt door de titel van het boek van Jean Leclercq, *De liefde voor het leren en het verlangen naar God*. Degenen die in een literaire cultuur zijn opgevoed, hebben een vertrouwdheid en gemak met lezen, wat zowel voor- als nadelen heeft voor lectio. Het is gemakkelijk voor hen om aan te nemen dat het om dezelfde soort oefening gaat als die ze in hun jaren van opvoeding en in de uitoefening van hun beroep zijn tegengekomen. Bij het aanleren van de kunst van de heilige lezing moeten ze misschien nog dingen leren en, waarschijnlijker, dingen afleren. Aan de andere kant is de ervaring van het lezen voor degenen die opgroeien in een overwegend orale cultuur vaak iets moeizaams. Dit maakt het vaak een bewustere oefening voor hen, maar ze kunnen er snel mee van worden.

Sommige lezers voelen zich misschien aangetrokken tot het lezen van heilige teksten in een taal die niet hun eigen taal is, ofwel omdat ze tot een gemeenschap behoren die een andere taal gebruikt dan hun eigen taal, ofwel omdat ze ervoor kiezen om in een onbekende taal te lezen - of dat nu een bijbelse taal is of een andere. Lezen in een vreemde taal vertraagt het proces en vereist meer concentratie, maar aan

de andere kant is het vaak minder effectief in het oproepen van reacties op het niveau van emotie. De digitale generatie zal het lezen van boeken als een zeer vlakke ervaring ervaren; het is goed mogelijk dat ze verveeld raken door de onveranderlijke eenvormigheid van elke pagina en de stimulatie missen van het volgen van hyperlinks naar nieuwe horizonten.

Het is niet verstandig om aan te nemen dat iemand die weet hoe hij een boek moet lezen, noodzakelijkerwijs begrijpt wat de praktijk van Lectio Divina inhoudt. In het vormingsproces moeten ze ingewijd worden in een integraal begrip van lectio. Dit betekent dat ze eraan herinnerd moeten worden dat het Woord van God niet alleen een bron van troost en een steun voor hun gebed is. Vaak speelt het ook een profetische rol door te wijzen op gebieden die correctie nodig hebben. Gods woord is een tweesnijdend zwaard dat door de vrome façade waarachter we ons verbergen heen dringt en tot in de diepten van ons geweten en daarbuiten reikt. Onze Lectio divina vervult haar rol niet als ze ons niet af en toe tot bekering oproept - soms in belangrijke kwesties, maar ook in de details van de dagelijkse omgang. Dit is vooral belangrijk in multiculturele gemeenschappen en waar er geen gemeenschappelijke etiquette is om iemand op het juiste spoor te zetten. Uiterlijke conformiteit wordt misschien wel bereikt, maar daarmee gaat nog geen verbetering van de innerlijke houding gepaard. Als een correctie onnodige schaamte veroorzaakt, zal ze meer kwaad dan goed doen, en is er een minder confronterende bron van heroriëntatie nodig. Lectio divina zou voor ons een primair middel moeten zijn in de

integrale vorming van ons geweten, en we zouden het ook moeten zien als een noodzakelijk middel om dezelfde vorming te geven aan degenen die toevallig onder onze zorg vallen.

Waarom spreken we over Lectio divina als een element in het opbouwen van een functioneel en vruchtbaar gemeenschapsleven? Het korte antwoord is dat lectio niet alleen ieder van ons voorziet van een voortschrijdende eensgezinde visie op basis van het evangelie, maar ons ook de energie geeft die we nodig hebben om creatief om te gaan met de uitdagingen van het gemeenschapsleven. We kunnen lectio en aan lectio verwante activiteiten gebruiken om ons te voorzien van de innerlijke bronnen die nodig zijn om te leven als een gemeenschap van mensen wier leven gevormd wordt door het evangelie. Het is de voornaamste energiebron voor geestelijk leven. Wilskracht en vastberadenheid zijn onvoldoende. We hebben de genade van God nodig. De genade van God zal de keuzes die we maken alleen beïnvloeden in de mate dat we ermee instemmen om zo gestuurd te worden. Een wijze abt merkte eens tegen me op dat tijdens een seizoen waarin extra werk nodig was en de lectio-tijd verminderd werd, de relaties in de gemeenschap vaak gespannen werden. Net zoals we lusteloos worden als we maaltijden overslaan, worden we geestelijk lusteloos als we ons laten afleiden van regelmatige lectio en gebed. Lectio heeft een betekenis die verder gaat dan de devotie. Diegenen onder ons die het evangelische leven nastreven, met het evangelie als onze gids (RB Prol. 21 : *per ducatum evangelii*), zijn verplicht om zeer waakzaam te zijn om ervoor te zorgen dat onze manier

van leven in overeenstemming is met de leer van het Nieuwe Testament. Als het Evangelie niet echt onze levensregel is, bestaat het gevaar dat ons hele religieuze leven onder de noemer van eigenwillige religie valt, en niet als antwoord op Gods zelfopenbaring. We kunnen wel sterke overtuigingen en waarden hebben, maar als die niet overeenkomen met die van het evangelie, kunnen ze ons gemakkelijk wegvoeren van de gemeenschap. Als we van één hart en één geest willen zijn, moeten we een overeengekomen basis hebben waarop onze eenheid gebouwd is. Intieme vertrouwdheid met de evangeliën is vooral belangrijk voor degenen aan wie het bestuur van de gemeenschap is toevertrouwd, zodat zij "geleerd zijn in de goddelijke wet" (RB 64,9); anders zullen zij de gemeenschap vormen volgens hun eigen niet-geëvangelizeerde voorkeuren.

De vrucht van *Lectio divina* is een geëvangelizeerd hart; als de harten van allen het Evangelie als gids volgen, dan zullen onze gemeenschappen zowel verenigd als spiritueel doelgericht zijn. Voor zover onze geest en ons hart verzadigd zijn met het Nieuwe Testament, zullen we daarin veel vinden dat als handvest kan dienen voor monastieke gemeenschappen. Passages als Efeziërs 4:1-5:4 en Kolossenzen 3:1-17 bieden bijvoorbeeld praktische aanmoediging aan onze gemeenschappen om de uitmuntende weg van oprechte naastenliefde te volgen, en u zult echo's van deze teksten niet alleen in de Regel van Sint Benedictus horen, maar ook vaak in monastieke bronnen.

Een monastieke cultuur die de levenslange beoefening van *lectio divina* ondersteunt en aanmoedigt, zal bijna zeker een

goede gemeenschap opbouwen - geen perfecte gemeenschap, maar een gemeenschap die onvermijdelijke zwakheden zo geduldig verdraagt dat ze echt een familie wordt met één hart en één geest.

1 . Karl Rahner, *Hoorders van het Woord*, trans. Michael Richards (New York: Herder and Herder, 1969).

2. Michael Casey, "Zeven principes van Lectio Divina," *Tjurunga* 12 (1976): 69-74; *The Art of Sacred Reading* (North Blackburn , Australië: Dove, 1995). Vervolgens opnieuw uitgegeven als *Sacred Reading: The Ancien/ Art of Lectio Divina* (Liguori , MO: Triumph Books, 1996). Merk op dat het boek van García M. Colombás hier al lang aan vooraf was gegaan: *La lectura de Dios: Aproximación a la Lectio divina* (Zamora, Spanje: Ediciones Monte Casino, 1980).

(3) § 1177 en § 2708.

(4) *Verbum Domini* §86-87.

(5) Dit fenomeen wordt soms *déformation professionnelle* genoemd.

(6) Zie Michael Casey, "Matiging: De sleutel tot volharding," in Gervase Holdawa, ed., *The Oblate Life* (Collegeville, MN: Liturgical Press, 2008), 177- 86; "'Balance' in Monastic Life," *Tjurunga* 9 (1975): 5-11 ; en "'The Benedictine Balances,'" in *Saint Benedict of Nursia: A Way of Wisdom for Today* (Parijs: Editions du Signe, 1994), 24-25. Maar we moeten ook de waarschuwende noot van David Malouf in *A First Place* (North Sydney, Australië: Knopf , 2014), 301 ter harte nemen: "de voorkeur voor gematigdheid leidt gemakkelijk tot middelmatigheid."

(7) Zie Jean Leclercq , *Otia Monastica: Études sur le vocabulaire de la contemplation au Moyen Âge* (Rome: Herder, 1963). Zie ook Michael Casey, "Vrije tijd," in *Strangers to the City: Reflections on the Beliefs and Values of the Rule of Saint Benedict* (Brewster, MA: Paraclete, 2005), 26-37; en "The Grace of Leisure," in *Grace on the Journey to God* (Brewster, MA: Paraclete, 2018), 147-59.

(8) Paus Franciscus, "Homilie op XXVIII Wereldjongerendag : 27 juli 2013," in *L'Osservatore Romano*, 29-30 juli 20 13, 4. In een toespraak tot de Pauselijke Academie voor Sociale Wetenschappen op 20 oktober 2017 zei hij: "We kunnen geen fundamentele waarden zoals democratie, rechtvaardigheid, vrijheid, het gezin en de schepping opofferen op het altaar van de efficiëntie - het 'gouden kalf' van onze tijd."

(9) Een brief aan Marcellinus, § 12, trans. Robert C. Gregg (New York : Paulist Press, 1980), 111 .

(10) "Als algemene regel kunnen we de geestelijke zin, zoals begrepen door het christelijk geloof, definiëren als de betekenis die de bijbelteksten uitdrukken

wanneer ze, onder invloed van de Heilige Geest, gelezen worden in de context van het paasmysterie van Christus en van het nieuwe leven dat daaruit voortvloeit" (The Pontifical Biblical Commission, *The Interpretation of the Bible in the Church* II, B, 2 [Boston: St. Paul Books & Media, 1993], 85).

(11) Soms werkt de Voorzienigheid via een soort toevalstreffer wanneer een willekeurig vers krachtig tot ons spreekt, zoals in het geval van de bekering van Antonius, Augustinus en Alypius. Dergelijke voorzienige interventies zijn strikt genomen geen *lectio divina*.

